

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİS BAŞKANLIĞINA

Gereğesi ekte sunulan, ülkemizde yaşanan çevre sorunlarının nedenlerinin araştırılması, bu kapsamda oluşturulması gereken politikaların ve alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98. ve Meclis İçtüzüğü'nün 104 ve 105. maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını saygılarımızla arz ve teklif ederiz.

Aylin² Nazlıoğlu
Arka M.V.

Dr. Mehmet GÖKER
Burdur Milletvekili

Ali Haydar HAYRİERDİ
Arka M.V.

Ömer ALDAN
M.V.

Enjin Okun
Vali M.V.

Gülşah
Ayhan
Adana M.V.
GÜLAY YEDEKÇİ

Mustafa
M.V.

İstanbul M.V.

Şeyhan
Seyhan
İST M.V.

Fulvent ÖZ
Gaziantep M.V.

Mehmet GÖKDAG
Gaziantep M.V.

M. Ç. Çalıcı
Karaman Arslan
Denizli
İzmir

Mina Çayır
Hürriyet
Niyazi Neşekari
M.V.

ÖZET GEREKÇE

Dünyada ve ülkemizde gelecek kuşakları tehdit edebilecek en önemli problemlerden biri çevre sorunları olarak görünmektedir. Nitekim hızlı bir şekilde artan dünya nüfusu, sağlıksız kentleşme, plansız sanayileşme, karada ve denizde yapılan nükleer denemeler, verimi azamiye yükseltmek amacıyla bilinçsizce kullanılan tarım ilaçları ve her türlü kimyasal maddelerin serbestçe kullanımı çevre kirliliğinin en önemli nedenleri olmuş ve bu çerçevede çok önemli çevre sorunlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bunun doğal sonucu olarak kirlenen hava, su ve toprak canlıların yaşamını olumsuz yönde etkileyecek boyutlara ulaşmış durumdadır. AKP hükümetleri, iktidarda oldukları 13 yıl boyunca ülkemizde yaşanan çevre sorunları karşısında duyarsız kalmışlar ve bir türlü yaşanan sorunlara çözüm üretememişlerdir.

Türkiye’de çevre sorunlarının başında “su kirliliği” gösterilmektedir. Her çeşit su kirliliği, kirliliğin bulunduğu havzanın çevresinde veya içinde yaşayan tüm canlılara zarar verdiği gibi, çeşitli türlerin ve biyolojik toplulukların yok olmasına ortam hazırlar. Türkiye, su kaynakları açısından dünyanın şanslı ülkelerinden biri olmasına rağmen söz konusu kirlilik, tarımsal etkinliklerle, sanayi etkinliklerle ve yerleşim yerleri ile bağlantılı olarak artmaktadır. Bu durum karşısında su kaynaklarına ulaşan sanayi atıkları, kimyasal ve radyoaktif maddeler doğanın dengesini ciddi bir biçimde bozmaktadır.

Öte yandan hava kirliliği de ülkemizin önemli çevre sorunlarından birisidir. Türkiye’de hava kirliliğinin başlıca kaynakları arasında evsel ısınma, sanayi işletmelerinin faaliyetleri, egzoz gazı emisyonu ve termik santrallerin faaliyetleri gösterilebilir. Ülkemizde özellikle büyük şehirlerde kalitesiz yakıt kullanımından dolayı hava kirliliği ciddi boyutlara ulaşmıştır.

Kirli havanın içerdiği zehirli gazların neden olduğu asit yağmurları ve kirletici gazların toprakta birikmesi, çeşitli yollarla kirlenen sularla sulanan toprağın kirlenip yapısının bozulması, tarımda kullanılan ilaçlar ve yapay gübrelerin bilinçsiz kullanımıyla uzun süre bozulmadan kalabilen katı atıkların gerekli süreçlerden geçirilmeksizin depolanması gibi etkenler toprağı kirletmekte ve hatta kullanılmaz duruma getirmektedir.

Gürültü kirliliği, teknolojiye bağlı gelişmeler ve buna bağlı olarak yaşam biçiminde oluşan değişiklikler sonucu insanoğlunda olumsuz fizyolojik ve psikolojik etkiler yaratan, arzu edilmeyen sesler olarak tanımlanmaktadır. Uluslararası Standart Örgütü’nün normal saydığı gürültü düzeyi 58 desibel olmakla birlikte, insan sağlığına 90 desibelin üzerindeki gürültülerin zararlı olduğu ve 140 desibeli aşan gürültülerin ise ciddi beyin tahribatına neden olduğu belirtilmektedir.

Tarımsal ilaçların çevreye olan etkileri de, hızla artan nüfusun gıda ve beslenme ihtiyacını karşılamak ve daha fazla ürün alabilmek adına negatif yönde artmaktadır. Nitekim bitkilerde ve toprakta bulunan ilaç kalıntıları yağmur suları ile, ilaç endüstrisi artıklarının akar sulara karışması ile, boş ambalaj kaplarının akarsularda yıkanması veya gelişi güzel çöplere atılmasıyla yolu ile tarım ilaçları doğadaki su sistemine dâhil olmaktadır.

Öte yandan, madencilik faaliyetlerinin sonlandırıldığı alanların çevre ile uyumlu hale getirilmesi veya doğaya yeniden kazandırılma işine ait usul ve esaslar 2010 yılı 27471 Sayılı

“Madencilik Faaliyetleri ile Bozulan Arazilerin Doğaya Yeniden Kazandırılması Yönetmeliğine” göre yapılmaktadır.

Diğer taraftan, Hidro Elektrik Santrallerinin (HES) kurulum aşamasından yapım aşamasına kadar çevreye birçok zararı olduğu bilinmektedir. Nitekim tesislerin kurulumu aşamasında oluşan inşaat artıkları ve molozlar firmalar tarafından önemsenmemekte ve yeteri kadar temizlenmemektedir.

Bu çerçevede, ülkemizde yaşanan çevre sorunlarının nedenlerinin araştırılması, bu kapsamda oluşturulması gereken politikaların ve alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98. ve Meclis İktüzüğü'nün 104 ve 105. maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını saygılarımızla arz ve teklif ederiz.

GEREKÇE:

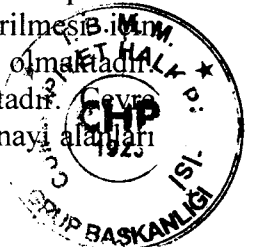
Dünyada ve ülkemizde gelecek kuşakları tehdit edebilecek en önemli problemlerden biri çevre sorunları olarak görünmektedir. Nitekim hızlı bir şekilde artan dünya nüfusu, sağlıksız kentleşme, plansız sanayileşme, karada ve denizde yapılan nükleer denemeler, verimi azamiye yükseltmek amacıyla bilinçsizce kullanılan tarım ilaçları ve her türlü kimyasal maddelerin serbestçe kullanımı çevre kirliliğinin en önemli nedenleri olmuş ve bu çerçevede çok önemli çevre sorunlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bunun doğal sonucu olarak kirlenen hava, su ve toprak canlıların yaşamını olumsuz yönde etkileyecek boyutlara ulaşmış durumdadır. AKP hükümetleri, iktidarda oldukları 13 yıl boyunca ülkemizde yaşanan çevre sorunları karşısında duyarsız kalmışlar ve bir türlü yaşanan sorunlara çözüm üretememişlerdir.

Türkiye’de çevre sorunlarının başında “su kirliliği” gösterilmektedir. Her çeşit su kirliliği, kirliliğin bulunduğu havzanın çevresinde veya içinde yaşayan tüm canlılara zarar verdiği gibi, çeşitli türlerin ve biyolojik toplulukların yok olmasına ortam hazırlar. Türkiye, su kaynakları açısından dünyanın şanslı ülkelerinden biri olmasına rağmen söz konusu kirlilik, tarımsal etkinliklerle, sanayi etkinliklerle ve yerleşim yerleri ile bağlantılı olarak artmaktadır. Bu durum karşısında su kaynaklarına ulaşan sanayi atıkları, kimyasal ve radyoaktif maddeler doğanın dengesini ciddi bir biçimde bozmaktadır. Bunun yanı sıra ülkenin her tarafında bulunan maden sahaları ve enerji santrallerinin faaliyetleri nedeniyle de yeraltı ve yerüstü suları giderek kirlenmektedir. Kirlenmenin en büyük nedenlerinden birisini de Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Yönetmeliği oluşturmaktadır. Türkiye’de çevreyle ilgili düzenlemeler, artık çevrenin nasıl korunacağı yerine ondan nasıl yararlanılacağına dair kurallar getirdiği için usulüne uygun olmayan şekilde ÇED raporları verilebilmektedir.

Öte yandan hava kirliliği de ülkemizin önemli çevre sorunlarından birisidir. Türkiye’de hava kirliliğinin başlıca kaynakları arasında evsel ısınma, sanayi işletmelerinin faaliyetleri, egzoz gazı emisyonu ve termik santrallerin faaliyetleri gösterilebilir. Ülkemizde özellikle büyük şehirlerde kalitesiz yakıt kullanımından dolayı hava kirliliği ciddi boyutlara ulaşmıştır. Son yıllarda doğal gaz kullanımının yaygınlaşması ile hava kirliliğinde azalmalar görülmeye başlansa da özellikle sanayiden kaynaklanan hava kirliliği artmaktadır. Kentlerde yaşanan hava kirliliği nedeniyle ciddi boyutlarda kalıcı sağlık sorunları yaşanmakta olup, kirli havanın kapsadığı maddeler nedeniyle bronş iltihaplanmalarından akciğer kanserine varan düzeylerde solunum yolu hastalıkları ortaya çıkmaktadır. Buna ek olarak, Dünya Sağlık Örgütü 17 Ekim 2013 tarihinde dünya ölçeğinde yaptığı açıklamada, hava kirliliğinin çok önemli bir kanser nedeni ve yine kansere bağlı ölümlerin de önemli nedenlerinden birisi olduğunu açıklamıştır.

Kirli havanın içerdiği zehirli gazların neden olduğu asit yağmurları ve kirlenici gazların toprakta birikmesi, çeşitli yollarla kirlenen sularla sulanan toprağın kirlenip yapısının bozulması, tarımda kullanılan ilaçlar ve yapay gübrelerin bilinçsiz kullanımıyla uzun süre bozulmadan kalabilen katı atıkların gerekli süreçlerden geçirilmeksizin depolanması gibi etkenler toprağı kirlenmekte ve hatta kullanılmaz duruma getirmektedir.

Diğer taraftan, çevre sorunlarından biri olan hızlı nüfus artışı beraberinde plansız kentleşmeyi getirmektedir. Artan nüfusun iyi yaşam alanı ihtiyacının giderilmesi için oluşturulan kentsel yaşam alanları kentsel sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Plansız kentleşmenin bir sonucu olarak plansız endüstrileşme ortaya çıkmaktadır. Çevre sorunları içinde yeterli alt yapısı ve organizasyonu oluşturulmamış endüstri ve sanayi alanları

önemli çevre kirliliklerinin yaşanmasına neden olmaktadır. Bunun yanında, ülkemizde Katı Atık Yönetimi eksiktir ya da tam anlamıyla uygulanmamaktadır. Katı Atık Rehabilitasyonu ile ilgili tesislere ve belediyelere yeterli kaynağın ayrılmamasının yanı sıra söz konusu projelerde siyasi tercihlerin ağır basıyor olması bunun uygulanmasının önündeki en büyük engeldir.

Gürültü kirliliği, teknolojideki gelişmeler ve buna bağlı olarak yaşam biçiminde oluşan değişiklikler sonucu insanoğlunda olumsuz fizyolojik ve psikolojik etkiler yaratan, arzu edilmeyen sesler olarak tanımlanmaktadır. Uluslararası Standart Örgütü'nün normal saydığı gürültü düzeyi 58 desibel olmakla birlikte, insan sağlığına 90 desibelin üzerindeki gürültülerin zararlı olduğu ve 140 desibeli aşan gürültülerin ise ciddi beyin tahribatına neden olduğu belirtilmektedir. Dünyada belli başlı gürültü kaynakları; motorlu araçlar, inşaat makina ve donanımları, uçak, çeşitli makineler ve ev aletleridir. Gürültünün canlıların ruh sağlığı üzerinde olumsuz etkileri olduğu saptanmış olup, gürültü nedeniyle psikiyatrik tedavi gören insanların sayısı azımsanmayacak düzeydedir.

Tarımsal ilaçların çevreye olan etkileri de, hızla artan nüfusun gıda ve beslenme ihtiyacını karşılamak ve daha fazla ürün alabilmek adına negatif yönde artmaktadır. Nitekim bitkilerde ve toprakta bulunan ilaç kalıntıları yağmur suları ile, ilaç endüstrisi artıklarının akar sulara karışması ile, boş ambalaj kaplarının akarsularda yıkanması veya gelişi güzel çöplere atılmasıyla yolu ile tarım ilaçları doğadaki su sistemine dâhil olmaktadır. Tarım ilaçlarının suda en küçük bir zerresinin bulunması dahi sudan yararlanan yaban hayatı da dahil tüm canlılar için zehir etkisi göstermektedir. Sonuç olarak kurulmuş olan doğal denge zarar görmektedir.

Öte yandan, madencilik faaliyetlerinin sonlandırıldığı alanların çevre ile uyumlu hale getirilmesi veya doğaya yeniden kazandırılma işine ait usul ve esaslar 2010 yılı 27471 Sayılı "Madencilik Faaliyetleri ile Bozulan Arazilerin Doğaya Yeniden Kazandırılması Yönetmeliğine" göre yapılmaktadır. Özellikle biyolojik çeşitlilik açısından değer taşıyan ve doğal, kültürel koruma statüsüne sahip alanlarda (Milli parklar, Tabiatı Koruma Alanları, Tabiat Parkları, Tabiat anıtları, Sit alanlar, sulak alanlar, su üretim alanları, yaban hayatı koruma alanları, tohum meşcereleri, gen koruma alanları, muhafaza ormanları, özel ekosistemler, orman içi dinlenme yerleri) kurulabilecek ocaklara kesinlikle izin verilmemelidir. Mermer ve taş ocaklarının yer seçim kriterleri bilimsel ve teknik esaslara göre belirlenmeli ve mutlaka mevzuatta yer almalıdır.

Diğer taraftan, Hidro Elektrik Santrallerinin (HES) kurulum aşamasından yapım aşamasına kadar çevreye birçok zararı olduğu bilinmektedir. Nitekim tesislerin kurulumu aşamasında oluşan inşaat artıkları ve molozlar firmalar tarafından önemsenmemekte ve yeteri kadar temizlenmemektedir. Yine yapım aşamasında, dinamitler patlatılmakta ve doğal yaşam alanı tahrip edilmektedir. Suyun akışını hızlandırmak için, akarsu yataklarının yönü ve yeri değiştirilmekte ve bunun marifetiyle neden olan sellerde ve su baskınlarında can ve mal kayıpları yaşanmaktadır. AKP iktidarı ÇED yönetmeliğinde yaptığı değişikliklerle her önlerine gelen su kaynağına HES yaparak çevreye ve doğaya çok büyük zararlar vermektedir.

Siyasi iktidarın çevre politikalarının bir diğer sorunlu tarafı ise projelerin vatandaşların bilgisi ve katılımı dışında oluşturulmasıdır. Nitekim hidroelektrik santraller Mersin'deki nükleer santral ile termik santrallerin planlama ve yapım süreçlerinde bölge sakinleriyle ciddi problemler yaşanmakta ve büyük çapta protesto düzenlenmektedir.

Bu çerçevede, ülkemizde yaşanan çevre sorunlarının nedenlerinin araştırılması, bu kapsamda oluşturulması gereken politikaların ve alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98. ve Meclis İktüzüğü'nün 104 ve 105. maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını saygılarımızla arz ve teklif ederiz.

